

Nr 8

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt för mindre företag att vid beskattningen göra avdrag för vissa försöks- och forskningskostnader.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 10 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 14 av herr *Nordgren m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i syfte att möjliggöra för de mindre företagen — jordbruk och småindustri — att i beskattningsavseende få göra avdrag för kostnader, som har samband med försöks- och forskningsverksamhet utom det egna företaget».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 14.

Gällande rätt

Jämlikt 20 § kommunalskattelagen skall vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag får däremot icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

Något uttryckligt stadgande om rätt till avdrag för försöks- och forskningskostnader finnes icke i gällande skatteförfattningar. Frågan om avdrag skall medges vid inkomsttaxeringen för dylika bidrag blir därför att bedöma enligt kommunalskattelagens allmänna regler om vad som är att hänföra till driftkostnad. I enlighet härmed medges i praxis avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning under förutsättning att bidraget kan anses som en omkostnad för intäkternas förvärvande och bibehållande. Hittills har praxis varit tämligen restriktiv, och i huvudsak har avdrag medgivits endast om den vetenskapliga forskningen haft karaktär av s. k. målforskning eller eljest haft en mera direkt eller påtaglig betydelse för bidragsgivarens intäktsförvärv. En förutsättning för avdragsrätten synes vara, att mottagaren driver verksamhet av sådan art, att kostnaderna för verksamheten skulle varit avdragsgilla för bidragsgivaren, därest denne

själv utövat verksamheten. Mottagarens verksamhet får således icke vara av alltför allmän natur. Sålunda har pappersfabrik ansetts berättigad till avdrag för bidrag till Svenska pappersbruksföreningens forskningsinstitut (RÅ 1947 not. 1166), ett boktryckeri- och förlagsbolag för bidrag till Grafiska forskningslaboratoriet (RÅ 1947 not. 245), ett företag med behov av ryska korrespondenter för bidrag till Ryska institutet vid handelshögskolan att användas för utbildning av dylika korrespondenter (RÅ 1947 not. 1595), ett försäkringsbolag för bidrag till Stockholms högskolas försäkringsmatematiska institut (RÅ 1949 not. 1157), ett väveribolag för bidrag till Chalmers tekniska högskola för ett laboratorium för teknisk forskning m. m. (RÅ 1946 ref. 8) och en revisionsbyrå för bidrag till forskningsstiftelsen Oskar Silléns fond (RÅ 1959 not 297).

Möjligheten att genom indirekta bidrag via exempelvis en branschorganisation få avdrag för kostnader för försöks- och forskningsverksamhet är ytterligt begränsad. Till icke avdragsgilla levnadskostnader räknas nämligen jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen bl. a. avgifter till föreningar och sammanslutningar, vari den skattskyldige är medlem. På grundval av denna bestämmelse och den därmed sammanhängande regeln i punkt 1 av anvisningarna till 19 § att influtna medlemsavgifter inte är att hänföra till skattepliktig inkomst har utbildats en praxis av innebörd, bl. a., att medlemmar i s. k. branschorganisationer och liknande sammanslutningar inom näringslivet vägras avdrag vid inkomsttaxeringen för sina avgifter till ifrågavarande organisationer och detta oavsett om avgiften kan betraktas som en direkt omkostnad i utgivarens förvärvskälla. I enlighet härmed har avdrag vägrats för medlemsavgifter till Sveriges lantbruksförbund (RÅ 1945 not. 334), Stockholms köpmannaförening och Sveriges konfektionsindustriförening (RÅ 1945 not. 710), Sveriges industriförbund och Svenska gruvföreningen (1953 not. 261) samt Sveriges grossistförbund (RÅ 1953 not. 504) m. fl.

Beträffande medlemsavgifter till arbetsgivarföreningar och vissa rörelse drivande föreningar har emellertid praxis intagit en annan ståndpunkt. I dessa fall har medlemmarna erhållit avdrag för avgifterna. Grunden härför torde beträffande arbetsgivarföreningar vara att avgifterna betraktas som medlems försäkringsavgift mot förlust i händelse av arbetskonflikt. Mot avdragsrätten svarar att medlem är skattskyldig för konfliktbidrag. Beträffande de rörelsedrivande föreningarna grundar sig avdragsrätten på att föreningsavgiften utgår efter särskilda grunder, vanligen i förhållande till gjorda tjänster.

Om branschorganisation ombildas till aktiebolag kan enligt praxis avdrag i viss utsträckning erhållas för avgift till organisationen. Detta framgår av regeringsrättens utslag den 28 maj 1957 i ärende angående förhandsbesked. En branschorganisation, vars medlemmar enligt tidigare utslag av regeringsrätten vägrats avdrag för medlemsavgifter till organisationen, avsåg att

bilda ett aktiebolag för övertagande av de uppgifter, som organisationen omhändertog. Riksskattenämnden fann i avgivet förhandsbesked den omständigheten att vederlag för av bolaget utförda tjänster debiterades uppdragsgivaren inte för varje tjänst utan efter generella grunder, varom överenskommelse träffats mellan uppdragsgivarna och aktiebolaget, inte i och för sig innebära hinder för att vederlaget ansågs såsom driftkostnad i uppdragsgivarens rörelse. På grund härav förklarade riksskattenämnden, att dylikt vederlag, som av uppdragsgivaren utbetalades till det tilltänkta aktiebolaget, skulle — i den mån vederlaget utgjordes för sådant ändamål att det jämlikt 29 § KL kunde hänföras till driftkostnad i uppdragsgivarnas rörelser — vara avdragsgillt vid uppdragsgivarnas inkomsttaxering.

Regeringsrätten gjorde icke ändring i riksskattenämndens beslut.

Frågans tidigare behandling

Frågan om avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning var föremål för behandling i riksdagen såväl år 1959 som 1961. I år 1959 väckt motion (II: 421) yrkades sådan ändring i lagstiftningen att väsentligt vidgade möjligheter infördes till avdrag såsom omkostnad för bidrag till vetenskaplig verksamhet. Avdrag borde enligt motionärens mening medges för bidrag till vetenskaplig verksamhet, försåvitt verksamheten icke uppenbarligen saknar betydelse för förvärvande och bibehållande av den skattskyldiges intäkter. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 59 framhöll bevillningsutskottet, att det förelåg skäl för en omprövning av frågan om avdragsrätt för bidrag till forskningsverksamhet. Utskottet var dock inte berett att tillstyrka motionsyrkandet om omedelbar lagstiftning medförande en så vidsträckt avdragsrätt som den av motionären åsyftade. Emellertid ansåg utskottet frågan vara av sådan karaktär att den borde göras till föremål för närmare utredning. Därvid borde bl. a. övervägas om och i så fall under vilka förutsättningar avdrag borde ges för bidrag till grundforskning. Tillika skulle undersökas om åtskillnad lämpligen borde göras mellan bidrag av engångskaraktär och löpande bidrag till verksamheten. Även andra problem, som kunde uppkomma under utredningens gång, borde förutsättningslöst utredas. Utskottet föreslog riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i ämnet.

Den av riksdagen begärda utredningen har ännu inte kommit till stånd.

I de till 1961 års bevillningsutskott hänvisade likalydande motionerna I: 147 och II: 171 anhölls om utredning beträffande en utvidgad rätt till avdrag för kostnader i samband med vetenskaplig forskning vid beskattning av rörelse. Även dessa motioner avstyrktes av bevillningsutskottet i dess av riksdagen godkända betänkande nr 19 under hänvisning bl. a. till att spørsmålet om avdrag för kostnader för forskningsverksamhet i den skattskyldiges egen regi torde komma att uppmärksammas, då den av riksdagen år 1959 begärda utredningen av bidragsfrågan kommer till stånd.

Frågan om avdragsrätt och skatteplikt för medlemsavgifter vid inkomsttaxeringen har under längre tid varit föremål för uppmärksamhet. I proposition nr 173 till 1949 års riksdag framlades ett förslag till ändrade regler angående avdragsrätt och skatteplikt för medlemsavgifter vid inkomsttaxeringen. Enligt förslaget skulle de skattskyldiga vara berättigade till avdrag för avgifter till bl. a. branschorganisationer och därmed jämförliga organisationer. Avgifterna skulle hos de mottagande organisationerna utgöra skattepliktig inkomst. På hemställan av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 48 avslogs dock propositionen av riksdagen, som i stället i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde nytt förslag. Skrivelsen överlämnades till skattelagssakkunniga, som den 2 december 1958 avlämnade promemoria angående avdragsrätt vid beskattningen för vissa medlemsavgifter och bidrag. Skattelagssakkunnigas förslag angående medlemsavgifter innebar i korthet att avdrag för sådan avgift skall medges vid beräkning av inkomst av rörelse för avgifter till bl. a. branschorganisationer. I fråga om inkomst av jordbruksfastighet föreslogs avdragsrätt inte skola föreligga. I proposition nr 137 till 1959 års riksdag uttalade departementschefen beträffande skattelagssakkunnigas förslag rörande avdragsrätt för medlemsavgifter att det vid genomgång av remissvaren kunnat konstateras, att förslaget inrymmer åtskilliga problem, i fråga om vilka skilda lösningar kan diskuteras. Denna fråga borde därför underkastas mera ingående överväganden än som dittills kunnat ske. I samband därmed syntes önskvärt att nämare klarlägga de statsfinansiella konsekvenserna av skattelagssakkunnigas förslag i angivna del.

Såväl 1959 års som 1960 års riksdag behandlade vid höstsessionen motioner, vari hemställdes att avgifter till branschorganisationer måtte hänföras till avdragsgilla omkostnader. Bevillningsutskottet har i sina av riksdagen godkända betänkanden nr 63 år 1959 och nr 75 år 1960 avstyrkt motionerna. I sitt sistnämnda betänkande framförde utskottet som sin mening att det i 1949 års förenämnda proposition framlagda förslaget, varigenom avsågs att generellt reglera frågan om beskattning av medlemsavgifter, måste anses vara den ur principiell synpunkt helt tillfredsställande lösningen av denna fråga. Utskottet hänvisade till att de av 1949 års bevillningsutskott påtalade svårigheterna av praktisk natur med en sådan lösning alltjämt kvarstod och att det därför knappast längre kunde anses aktuellt att åstadkomma en lagstiftning efter dessa linjer. Utskottet utgick emellertid från att ärendet skulle bli föremål för fortsatta överväganden från Kungl. Maj:ts sida.

Motionerna

Motionärerna framhåller, att de långa seriernas produktivitet och möjligheten att inom det egna företagets ram vidta marknadsanalyser, försök

och andra i utvecklingsarbetet nödvändiga åtgärder ger de stora företagen väsentliga fördelar i förhållande till både jordbruket och en mycket stor del av vårt övriga näringsliv. Det är angeläget — menar motionärerna — att jordbruk och småföretag ges samma möjligheter som storföretagen att genom eget utvecklingsarbete förkovra sina förutsättningar att hävda sig i en växande internationell konkurrens. Genom sina branschorganisationer har jordbruk och småföretag förutsättningar att komma i paritet med storföretagen i fråga om försöks- och forskningsarbete. Branschorganisationerna har också sannolikt de största förutsättningarna att på samma sätt som storföretagen sätta in sin aktivitet, sina utredningar, försöks- och målforskningsuppgifter inom de områden som företagsmässigt bedömes vara de angelägnaste. Nuvarande skattelagstiftning lägger emellertid hinder i vägen, eftersom årsavgifter till branschorganisationerna ävensom kostnader för försöks- och forskningsverksamhet utförd utom det egna företaget i regel inte medgives såsom skattemässigt avdragsberättigad omkostnad.

Utskottet

Möjligheten att vid taxering erhålla avdrag för kostnader för försöks- och forskningsverksamhet är mycket begränsad, vare sig det gäller direkta bidrag till sådan verksamhet eller indirekta bidrag över näringslivets branschorganisationer. För direkta bidrag medgives i praxis avdrag endast under förutsättning att den vetenskapliga forskningen har karaktär av s. k. målforskning eller eljest mera direkt eller påtaglig betydelse för bidragsgivarens intäktsförvärv. För rätt till avdrag för avgifter till s. k. branschorganisationer förutsättes antingen att avgifterna i sin helhet utgör ersättning för vissa prestationer, som förening utför åt medlemmarna, eller att branschorganisation ombildas till aktiebolag.

Såsom motionärerna framhållit skulle en uttrycklig föreskrift i skatteförfattningarna om rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för försöks- och forskningskostnader kunna ge småföretagen och jordbrukarna större förutsättningar att komma i paritet med storföretagen i fråga om försök och forskning. En sådan avdragsrätt av speciell natur har tidigare i begränsad omfattning funnits inrymd i skattelagstiftningen, nämligen i 1944 års förordning om krigskonjunkturskatt, vari stadgades, att rörelseidkare, som lämnat bidrag till institut, vilket under statens medverkan bildats för bedrivande av teknisk-vetenskaplig forskning inom den bransch rörelseidkaren företrädde, ägde avdraga sådant bidrag, helt eller delvis.

Som förut nämnts har 1959 års riksdag på förslag av bevillningsutskottet anhållit om utredning angående frågan om avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning, varvid borde övervägas om avdrag kunde ges inte bara för målforskning utan även för grundforskning. I den mån motionsyrkandet avser rätt till avdrag för direkta bidrag till vetenskaplig forskning får det sålunda anses redan tillgodosett.

Vad härefter angår motionsyrkandet om rätt att erhålla avdrag för indirekta bidrag till försök och forskning över branschorganisationerna vill utskottet erinra om att riksdagen på utskottets förslag såväl 1959 som 1960 lämnat motioner med yrkande om avdragsrätt för avgifter till branschorganisationer utan åtgärd. Utskottet uttalade i sitt betänkande nr 75 år 1960 att spörsmålet om avdragsrätt för avgifter av ifrågavarande art är av komplicerad natur och att frågan därom lämpligen bör lösas i samband med en generell reglering av medlemsavgifternas beskattning. Utskottet underströk även angelägenheten av att frågan snarast möjligt erhåller en positiv lösning. Frågan om avdragsrätt för medlemsavgifter har också varit föremål för särskild utredning inom finansdepartementet, men Kungl. Maj:t har ännu icke ansett sig kunna förelägga riksdagen proposition i ämnet. Man torde dock kunna förutsätta att frågan blir föremål för fortsatta överväganden från Kungl. Maj:ts sida.

Mot bakgrunden av det ovan anförda och då i förevarande motioner inte förebragts några skäl utöver de som prövades av riksdagen åren 1959 och 1960 anser sig utskottet inte kunna tillstyrka yrkandet om en särskild utredning rörande frågan om rätt till avdrag för avgifter till branschorganisationer för forskningsändamål.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 10 av herr Eskilsson m. fl.
och II: 14 av herr Nordgren m. fl. om rätt för mindre företag
att vid beskattningen göra avdrag för vissa försöks- och forskningskostnader icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1963

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Oscar Carlsson, Wärnberg, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin och Erik Filip Petersson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Allard, Gustafson i Göteborg, Kärrlander, Asp, Magnusson i Borås, Darlin, fru Holmqvist, herrar Eriksson i Bäckmora och Larsson i Umeå.

Reservationer

1) av herrar *Hagberg, Lundström, Gösta Jacobsson, Erik Filip Petersson, Gustafson* i Göteborg, *Magnusson* i Borås, *Darlin* och *Larsson* i Umeå, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Möjligheten att — — — (= utskottet s. 5 rad 18 uppifrån — rad 27 uppifrån) — — — till aktiebolag.

Vid tiden för tillkomsten av 1928 års kommunalskattelag var frågan om avdragsrätt för bidrag till vetenskaplig verksamhet föga aktuell. I allmänhet bedrevs den forskning, som ansågs ha speciellt intresse för företagen, av dessas anställda, och kostnaden blev därför avdragsgill som andra driftkostnader i företaget. Förhållandena har emellertid radikalt ändrats. Företagen har alltmer kommit till insikt om den vetenskapliga forskningens stora betydelse för framåtskridande, och många näringsidkare — de mindre företagen och jordbrukarna inte minst — har funnit det angeläget eller rent av nödvändigt att investera i forskning. Den snabba utvecklingen och de många nya problemen på vetenskapens område har vidare medfört att forskningen inte alltid med fördel kan bedrivas inom företagen. Därför har ett flertal forskningsinstitut upprättats för olika branscher för att bedriva forskning av betydelse för vederbörande bransch.

Mot bakgrunden av nu angivna förhållanden måste det anses otillfredsställande att möjligheterna att vid taxering erhålla avdrag för kostnader för försök och forskning är så begränsade. Såsom motionärerna framhållit skulle en uttrycklig föreskrift i skatteförfattningarna om rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för försöks- och forskningskostnader kunna ge småföretagen och jordbrukarna större förutsättningar att komma i paritet med storföretagen i fråga om försök och forskning. En sådan avdragsrätt av speciell natur har tidigare i begränsad omfattning funnits inrymd i skattelagstiftningen, nämligen i 1944 års förordning om krigskonjunkturskatt, vari stadgades att rörelseidkare, som lämnat bidrag till institut, vilket under statens medverkan bildats för bedrivande av teknisk-vetenskaplig forskning inom den bransch rörelseidkaren företrädde, ägde avdraga sådant bidrag, helt eller delvis.

Utskottet finner i likhet med motionärerna den beskattning av omkostnadsposter av förevarande art, som för närvarande äger rum, utgöra ett betydande hinder för effektiviseringen av vår produktionsapparat. Det får därför anses angeläget att frågan om rätt till avdrag för kostnader för försök och forskning snarast bringas till en positiv lösning.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 10 av herr *Eskilsson* m. fl. och II: 14 av herr *Nordgren* m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i syfte att möjliggöra för de mindre företagen — jordbruk och

småindustri — att i beskattningsavseende få göra avdrag för kostnader, som har samband med försöks- och forskningsverksamhet utom det egna företaget.

II) av herrar *Sundin* och *Eriksson* i Bäckmora.